
ISSN 1999-4214 (print)

ISSN 2957-5095 (online)

ЕУРАЗИЯ ГУМАНИТАРЛЫҚ ИНСТИТУТЫНЫҢ
ХАБАРШЫСЫ

ВЕСТНИК

ЕВРАЗИЙСКОГО
ГУМАНИТАРНОГО
ИНСТИТУТА

BULLETIN

OF THE EURASIAN HUMANITIES
INSTITUTE

№1/2024

Жылына 4 рет шығады
2001ж. Шыға бастаған

Выходит 4 раза в год
Начал издаваться с 2001г.

Published 4 times a year
Began to be published in 2001

Астана, 2024

Бас редакторы **Дауренбекова Л.Н.**
А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институтының доценті,
филология ғылымдарының кандидаты, Астана, Қазақстан
Жауапты редактор **Алимбаев А.Е.**
А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институтының доценті,
философия докторы (PhD) Астана, Қазақстан

Редакция алқасы

Аймұхамбет Ж.Ә.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан
Ақтаева К.	филология ғылымдарының докторы, профессор, А. Мицкевич атындағы Польша университеті, Познань, Польша.
Әбсадық А.А.	филология ғылымдарының докторы, профессор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай, Қазақстан
Бредихин С.Н.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Солтүстік Кавказ федералды университеті, Ставрополь, РФ
Гайнуллина Ф.А.	филология ғылымдарының кандидаты, доцент Ә. Бөкейхан атындағы университеті, Семей, Қазақстан
Ермекова Т.Н.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан
Есиркепова К.Қ.	филология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай, Қазақстан
Жүсіпов Н.Қ.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Торайғыров университеті, Павлодар, Қазақстан
Курбанова М.М.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Алишер Навои атындағы Ташкент мемлекеттік өзбек тілі мен әдебиеті университеті, Ташкент, Өзбекстан
Қамзабекұлы Д.	ҚР ҰҒА академигі, филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан
Құрысжан Л.Ә.	филология ғылымдарының кандидаты, профессор, Ханкук шетелтану университеті, Сеул, Оңтүстік Корея
Онер М.	философия докторы (PhD), профессор, Эгей университеті, Измир, Туркия
Пименова М.В.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Шет ел тілдері институты, Санкт-Петербург, РФ
Сайфулина Ф.С.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазан федералды университеті, Қазан, Татарстан, РФ

Редакцияның мекенжайы: 010009, Астана қ., Жұмабаев даңғ., 4
Телефон/факс: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Еуразия гуманитарлық институтының Хабаршысы.
Меншіктенуші: «А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институты»
Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі Ақпарат комитетінде қайта есепке қойылды. Тіркеу № KZ92VPY00046970 17.03.2022
Басуға 15.03.2024 ж. қол қойылды. Пішімі 60*84 1\8. Қағаз офсеттік Көлемі. БТ.
Таралымы 200 дана. Бағасы келісім бойынша. Тапсырыс № 89
«Ақтаев У.Е.» баспасында басылып шықты

© А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институты

Главный редактор **Дауренбекова Л.Н.**
Кандидат филологических наук, доцент Евразийского гуманитарного института имени
А.К. Кусаинова, Астана, Казахстан
Ответственный редактор **Алимбаев А.Е.**
Доктор философии (PhD), доцент Евразийского гуманитарного института имени
А.К. Кусаинова, Астана, Казахстан

Редакционная коллегия

Аймухамбет Ж.А.	доктор филологических наук, профессор, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
Актаева К.	доктор филологических наук, профессор, университет имени Адама Мицкевича, Познань, Польша.
Абсадық А.А.	доктор филологических наук, профессор, Костанайский региональный университет имени А.Байтурсынова, Костанай, Казахстан
Бредихин С.Н.	доктор филологических наук, профессор, Северо-Кавказский федеральный университет, Ставрополь, РФ
Гайнуллина Ф.А.	кандидат филологических наук, доцент университет имени А. Бокейхана, Семей, Казахстан
Ермекова Т.Н.	доктор филологических наук, профессор, Казахский национальный женский педагогический университет, Алматы, Казахстан
Есиркепова К.К.	кандидат филологических наук, профессор, Костанайский региональный университет имени А. Байтурсынова, Костанай, Казахстан
Жусипов Н.К.	доктор филологических наук, профессор, Торайгыров университет, Павлодар, Казахстан
Курбанова М.М.	доктор филологических наук, профессор, Ташкентский государственный университет узбекского языка и литературы им. Алишера Навои, Ташкент, Узбекистан
Камзабекулы Д.	академик НАН РК, доктор филологических наук, профессор, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
Курьжжан Л.А.	кандидат филологических наук, профессор, Университет иностранных языков Ханкук, Сеул, Южная Корея
Онер М.	доктор философии (PhD), профессор, Эгейский университет, Измир, Турция
Пименова М.В.	доктор филологических наук, профессор, Институт иностранных языков, Санкт-Петербург, РФ
Сайфулина Ф.С.	доктор филологических наук, профессор, Казанский федеральный университет, Казань, Татарстан, РФ

Адрес редакции: 010009, г. Астана., пр. Жумабаева, 4
Телефон/факс: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Вестник Евразийского гуманитарного института.
Собственник: «Евразийский гуманитарный институт имени А.К. Кусаинова».
Министерством информации и общественного развития Республики Казахстан Комитет информации постановлено на переучет № KZ92VPY00046970 17.03.2022
Подписано в печать 15.03.2024ж. Формат 60*84 1\8. Бум. Типогр.
Тираж 200. Цена согласовано. Заказ № 89
Напечатано в издательстве «У.Е. Актаева»

© Евразийский гуманитарный институт имени А.К. Кусаинова

Chief Editor **Daurenbekova L.N.**
Candidate of Philological Science, Associate Professor of the **A.K. Kussayinov Eurasian Humanities
Institute**, Astana, Kazakhstan
Editor-in-Chief **Alimbayev A.E.**
Doctor of Philosophy (PhD), Associate Professor of the **A.K. Kussayinov Eurasian Humanities
Institute**, Astana, Kazakhstan

Editorial Board

Aimuhambet Zh.A.	Doctor of Philological Sciences, Professor, L.N. Gumilyov ENU, Astana, Kazakhstan
Aktayeva K.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Poznan Adam Mitskevich University, Poznan, Poland
Absadyk A.A.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Kostanay Regional University named after A.Baitursynov, Kostanay, Kazakhstan
Bredikhin S.N.	Doctor of Philological Sciences, Professor, North-Caucasus Federal University, Stavropol, RF
Гайнуллина Ф.А.	Candidate of Philological Sciences, Associate Professor Alikhan Bokeikhan University, Semey, Kazakhstan
Yermekova T.N.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Kaz. National Women's Pedagogical University. Almaty, Kazakhstan
Yesirkerova K.K.	Candidate of Philological Sciences, Professor, Kostanay Regional University named after A.Baitursynov, Kostanay, Kazakhstan
Zhusipov N.K.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Toraighyrov University, Pavlodar, Kazakhstan
Kurbanova M.M.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Tashkent State University of the Uzbek Language and Literature named after Alisher Navoyi, Tashkent, Uzbekistan
Kamzabekuly D.	Academician of NAS RK, Doctor of Philological Sciences, Professor, L.N. Gumilyov ENU, Astana, Kazakhstan
Kuryszhhan L.A.	Candidate of Philological Sciences, Professor, Hankuk University of Foreign Studies Seoul Korea
Oner M.	Doctor of Philological (PhD), Professor, Aegean University, Izmir, Turkey
Pimenova M.V.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Foreign Languages Institute, St-Petersburg, RF
Seifullina F.S.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Kazan Federal University, Kazan, Tatarstan, RF

Editorial address: 010009, Astana., 4, Prospect Zhumabayev
Tel/Fax: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Bulletin of the Eurasian Humanities Institute.

Owner: «A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute».

The Ministry of Information and Public Development of the Republic of Kazakhstan Information Committee decided to re-register No. KZ92VPY00046970 17.03.2022

Signed for printing 15.03.2024 Format 60 * 84 1 \ 8. Paper. Printing house

Circulation 200. Price agreed. Order No. 89

Printed in the publishing house of «U.E. Aktaev»

© A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute

МАЗМҰНЫ-СОДЕРЖАНИЕ-CONTENTS

ТІЛ БІЛІМІ – ЯЗЫКОЗНАНИЕ – LINGUISTICS

АЛПЫСБАЕВА А.Е., АШИМХАНОВА С.А., ӘБДІМАНАПОВА М.Б.	М. Жұмабаевтың «Гүлсім ханымға» өлеңінің лингвопоэтикасы және аудармадағы көрінісі.....	7
БАЛТАБАЙ Д.Ә.	«Шежіре-и теракиме» еңбегіндегі кейбір түркі сөздерінің этимологиясы.....	24
КЕМБАЕВА А.Т., ЖҰБАЙ О.С.	Шерхан Мұртаза шығармаларындағы ұлттық мәдениеттің тілдік көріністері.....	35
КҮДЕРИНОВА Қ.Б. СЕРІКҚЫЗЫ М.	А.Байтұрсынұлы сөзсаптамындағы қазақ сөзінің дәстүрлі прагматикасы.....	52
KURMANGALI F.T., MAMAYEVA G.B., BEIMBETOVA A.A.	National cultural connotation of regular expressions and national code in kazakh and english languages.....	67
РАЙНБЕКОВА Г., KASAROGLU CENGEL H.	Терминологиядағы антонимия (қазақ тілінің антонимдер сөздігі негізінде).....	80

ӘДЕБИЕТТАНУ – ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ – LITERATURE STUDIES

АЙТУҒАНОВА С.Ш. СӘРЕКЕНОВА Қ.Қ.	Ясауи хикметтеріндегі айшықтаулардың көркемдік қызметі.....	92
АКНМЕТОВА І.В., KALIYEV A.K., АҒА М.	The role of woman in birth rituals of kazakh and turkish people.....	104
АМАНҒАЗЫҚЫЗЫ М.	Постмодерн әдебиетіндегі қала тақырыбы.....	118
ISPANDIYAROVA A.T., ABSADYK A.A.	The concept «woman» in kazakh folk lyrics.....	133
ИБРАЙХАНОВА А.Қ.	Сапарғали Бегалин поэмаларындағы ертегі, аңыздар ізі.....	143
ҚАМАРОВА Н.С., ЖАЙЛОВОВ Б.С.	Әбіш Кекілбайұлы – әдебиеттанушы.....	157
НОҒАЙБЕКҚЫЗЫ Л., ДАРИБАЕВ С.Д.	Бесікке салу ғұрпына қатысты қастерлі ұғымдар	172
НУРГАЛИ Қ.Р., МЕЛЬНОВА К.В.	Основы миропостроения в произведениях жанра фэнтези.....	188

СЕЙСЕНҚҰЛҰЛЫ Ө., КЕНЖЕҚОЖАЕВА А.М., ТӨЛЕУБАЕВА К.А.	«Абайтану» ғылымы және қытай қазақтарының Абайды тануы.....	200
СҰЛТАНҒАЛИЕВА Р.Б.	Тәуелсіздік кезеңіндегі қазақ прозасындағы әдеби интерьердің мекеншақтық қызметі.....	213
ХАМИДОВА А.Х., КАНАФИНА М.А., ЖУМСАКБАЕВ А.Т.	Образ грешницы в драме А.Н. Островского «Гроза».....	224
ҮЕРСАИНОВА А.В., КОШАНОВА ЗН.Т., ТАЛАСПАЕВА ЗН.С.	The contribution of the academician and writer Sabit Mukanov to Shokan studies.....	236

**ТІЛ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТТІ ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ – МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ
ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ – METHODOLOGY OF TEACHING LANGUAGE AND
LITERATURE**

КЛЫЧНИЯЗОВА Г.Н., СЫРЛЫБАЕВА Г.Т.	Оқушылардың айтылым мәдениетін қалыптастырудың лингвистикалық аспектілері	248
МАЖИЕВА Н.А., БАЛТАБАЕВА Н.С.	Эпостардағы «қаһарман-қыздар» бейнесін ЖОО-да СТО технологиясы арқылы оқыту.....	263

IRSTI 16.01.21

DOI <https://doi.org/10.55808/1999-4214.2024-1.05>

*F.T. KURMANGALI¹

G.B. MAMAYEVA²

A.A. BEIMBETOVA³

S. Seifullin Kazakh Agrotechnical Research University, Astana, Kazakhstan¹

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan²

Kh. Dulati Taraz Regional University, Taraz, Kazakhstan³

(e-mail: feliz_kz@mail.ru¹, gulnar.mamaeva@mail.ru², aik.baimbetova@gmail.com³)

NATIONAL CULTURAL CONNOTATION OF REGULAR EXPRESSIONS AND NATIONAL CODE IN KAZAKH AND ENGLISH LANGUAGES

Annotation. Phraseologisms are one of the language units that provide a lot of information about the history, culture, spiritual values, worldview and lifestyle of a certain nation. The phraseological fund of any language includes the culture, mentality, knowledge and traditions of the nation as much as possible. One of the urgent problems in modern linguistics is to determine the characteristic features of each nation based on the information stored in its language. In particular, the study of languages that are not closely related by genealogy, based on the position of new trends in linguistics, opens the way to great opportunities. Systematizing phraseological units in Kazakh and German, Kazakh and Romanian languages and conducting a comparative study of them is becoming the main object of domestic linguistics today.

In the course of the research, methods such as collection, comparison, analysis, summarization, and conclusion were widely used. Phraseological phrases in Kazakh and English languages were analyzed from the semantic, linguistic and cultural aspects. The main features of idiomatic phrases in the Kazakh and English languages were determined, and the history of the origin of English idioms was considered. The results of the research made it possible to determine the connection of phraseological units defining the unique characteristics of each nation with national knowledge and national culture. In the article, it was concluded that regular expressions are the source of the lexical fund of every nation, that they have been formed over centuries and that the people observe the unique worldview of each nation, that it is the language wealth of the nation. In the article, it was determined that regular phrases are sources of ethno-cultural data, a unique linguistic basis for determining the national code.

Keywords: phraseological units, national code, intercultural communication, linguistics, ethnolinguistics.

Introduction. Today, it is known that saving each nation without losing its identity, uniqueness, and individuality is one of the most important issues. The acceleration and deepening of the process of globalization, the wide spread of multicultural activities, the need for multilingual competences, the emergence of «social nomadism» phenomena, the «attack» of national knowledge, values, and attitudes by the contents of social networks can be cited as reasons for this. In such critical moments, the double contribution of the concepts of «national code» to the preservation, protection and development of the nation's identity in its historical and natural form is special.

Phraseologisms are the main source of information about the worldview, identity, customs, national culture and history of a certain nation. The idioms of each nation differ with their cultural and cognitive differences. Phraseologisms are closely related to the cultural connotation of the people. Each national language has long-standing expressions that express the nation's identity, traditions, and knowledge.

Methodology and research methods. In the process of writing the article, methods such as collection, comparison, analysis, summarization, and conclusion were widely used. Phraseological units were analyzed in terms of semantic, linguistic and cultural aspect. By reviewing the works of scientists who conducted research on phraseology, conclusions were made on a scientific basis. The results of the research make it possible to determine the connection of phraseological units that define the individual characteristics of each nation with national knowledge and national culture.

The special study of fixed phrases in Kazakh linguistics originates from the works of Ismet Chesenbaev. In 1977, the scientist's work «Phraseological dictionary of the Kazakh language» [1] was published. This dictionary contains more than ten thousand phrases in the Kazakh language. The dictionary includes regular phrases from many fields that are often encountered in our mother tongue. Explain the meaning of each phraseology collected in the dictionary. Scientist G. Smagulova systematically grouped similar (synonymous) phrases based on phraseological meaning in the work «Dictionary of Meaningful Phraseology» [2] published in 2010. In linguistics, many scientists participated in the study of problems related to the structure and meaning of phraseology, principles of classification and grouping, practice and theory. Among them are S. Amanzholov, G. Musabaev, K. Akhanov, M. Balakaev, A. Kaidar, A. Bolganbayuly, N. Sauranbaev, K. Kalybayeva, S. Satenova, A. Bolganbaev, R. Syzdykova, G. Smagulova, G. Kaliuly and R. Avakova can be mentioned.

We can mention the works of scientists N. Barley, A. Crickman, A. Dundes and others who studied the regular phrases and proverbs in the English language that arose in connection with the national identity. A.V. Kunin has contributed to the study of phraseological units in the English language. The scientist has the works «Phraseology of Modern English Language», «Anglo-Russian Phraseological

Dictionary». «English-Kazakh Phraseological Dictionary» [3] was published in 2010, compiled by translator, lexicographer, English language specialist U. Kenesbaeva. In this work, more than 5000 English phraseological units have been translated into Kazakh. In addition, reference materials on the origin and history of idiom phrases are provided.

A number of scientists researching phraseological units found in the Kazakh-English languages, «Connotative semantics of animalistic phraseological units in the Kazakh and English languages» by T. Myktibaeva [4], «Lexico-semantic nature of verb phraseological units in the English and Kazakh languages» by Sh. Argyngazina [5], B. Zhusipova's «Ethnolinguistic character of English and Kazakh proverbs» [6] and others' dissertations scientifically differentiate the features of phraseological units in the Kazakh and English languages. In the works of young scientists such as M. Shoimanova [7], A. Alzhanova [8], M. Zhambylqyzy [9], S. Aitkazykyzy [10], who are studying phraseology of the Kazakh language and English, actual problems of phraseology are taken as the subject of research, and the Kazakh language and English a comparative analysis of language phraseology was made.

Discussions and observation. Regular expressions are one of the parts of the language that, in addition to daily communication functions, introduce, increase and nourish the language. Permanent expressions are the expression of the artistic thought of the nation. Fixed expressions are a means of depicting national culture and the most valuable source of information about the culture and national character of a nation.

Phraseological units are a mirror of the nation. They fully reveal the national features of the language, its individuality. Permanent phrases absorb history well, collect national mentality, way of thinking, original attitude, daily life, spirit and character, habits and customs, faith and beliefs. In this way, the linguistic artistic, compact and accurate forms of the national code are formed. The national code in phraseological units is expressed in the form of special semantic associations, images and metaphors that describe a certain nation. Phraseological units are the key to the fund of cultural information and the collective memory of the people. Due to the cognitive activities, the language image of the nation in world recognition is formed, and the patterns in the language are transformed into a conceptual form, and the images of the surrounding world, the world in general, are accumulated in the mind, and this information becomes the linguo-image character of the national knowledge.

Hospitality, as the main moral norm in the mental consciousness of the Kazakh people, has contributed to the formation of Kazakh culture for several centuries. Welcoming guests to the house, slaughtering animals, serving food is one of the most unique qualities ingrained in the Kazakh people. This cognitive thinking is a feature that is not found in many peoples. The concept of a guest is one of the most important concepts in the linguistic and cultural consciousness of the Kazakh people. In connection with this, many customs, proverbs and fixed expressions have

appeared in the knowledge of the Kazakh people. «A guest food is the gift of God»[«Qonaq ası – täñir aqısı»], «Sweet food for a happy guest»[«Quttı qonaqqa tätti tamaq»], «A well-respected guest does not sit on the threshold» [«Sıylı qonaq bosağada otırmaydı»], «When a happy guest comes, a sheep finds twin lambs»[«Quttı qonaq kelse, qoy egiz qozı tabadı»] and many other proverbs are evidence of the hospitality characteristic of the national culture of the Kazakh people. For the Kazakh people, it is a long-standing tradition to show proper respect to a guest, welcome them without raising an eyebrow, and wait for them to put everything they have on the table. In connection with the tradition of inviting a guest, phraseological units such as «to taste», «to show the door», «to offer a gift», «to present a gift»[«däm tıgızw», «esik /tör/ körsetw», «sıbağa tartw», «sıy-sıyapat körsetw»] have also been formed. For the Kazakh people, the concept of hospitality is associated with the word «respect, present». In this regard, there are also phrases such as «not to cross the line», «to be humble (to serve)», «to be kind», «to respect», «to show applause», «to tear out the core of a person who is my own»[«aldınan qıya ötpew», «astı-üstine tüsw (qızmet körsetw)», «bäyek bolw», «qadir tutw», «qoşamet körsetw», «özim degen kisige özegin julıp berw»] [2]. The appearance of the tradition of waiting for guests shows the uniqueness of each nation. The culture of hospitality of the English people is defined by several features. The English people, who have their own rules of hospitality, have developed a culture of hospitality based on its own purpose and time of arrival and departure. According to the knowledge of the English, visiting a guest should be carried out in a pre-planned manner. For the English people, an unexpected guest is not considered a welcome guest [11, 32].

In «Phraseological Dictionary of the Kazakh Language» by I. Kenesbaev, there are several expressions related to hospitality:

- A hospitable person is a generous person with a large table.
- The guest thinks about own home – He notices your well-being, takes care of you, remembers your wealth.
- He served his guest – the guest was waiting.
- A guest meal is a meal prepared for a guest.
- Guest gift is a way of showing the guest's art as a weapon to be worthy of the respect shown by the owner of the house and the village.
- The guest is more meek than a sheep - to be grateful for what has been given. [1, 454].

The concept of hospitality has long been established for the English people. Phrases that express the concept of hospitality are used in English:

- Break bread with somebody – sharing a piece of bread;
- To keep open house – welcome the guest with open hug;
- keep open doors – open the doors wide;
- sit above the salt – sit on the top of the table;
- to play host – waiting for guests;

- lighted candle – hospitable host.

The English people have a tradition of «Five o'clock tea»– «drinking tea». This is the most famous unique tradition associated with the country of England. Hospitality is a beautiful example of respect for the people of England, which goes back to ancient traditions and continues to this day. For the English, the upper part of the table, which is close to the host, is considered a place for honored guests. According to ancient tradition, ordinary people were seated at the foot of the table. The honorable place in the knowledge of the English is defined by the phrase «sit above the salt». The idiom «Sit above the salt» means «to have a high position, to have a high status». This phrase speaks of an ancient English tradition.

From the idiom «Break bread with somebody» it is possible to understand the meaning of people eating together, hosting each other, the concept of «sharing a piece of bread». If we translate the idiom «To keep open house» literally, it means «to keep the house open». The idiom «to keep open house» is used in the sense of welcoming the guest with open arms at any time, opening the door. The English equate a hospitable host with a »lighted candle«. There is also a tradition of the English people called «five o'clock tea» (afternoon tea) associated with hospitality. This tradition dates back to the Victorian era and has become an integral part of the land of Misty Albion to this day. The tradition of «Five o'clock tea» allows the English family to meet with relatives and friends, talk and drink tea together. Such gatherings always take place with special preparation»[12, 152]. In English, the word «guest» means «a guest invited to a special house». In connection with the word «guest», the phrases «guest of honor», «be my guest» have been formed in English. The English people are a law-abiding people. Due to this, the idiom «law-abiding» was born. If we directly translate the idiom «As good as gold», it means «to be like gold». This idiom conveys the concept of well-mannered, disciplined. At the same time, it also means real, legitimate, valuable.

Common English idioms have a history of origin. The English people divide the guest into three categories: «important guest», «pleasant guest», «dear guest». The Kazakh people divided the guest who came to their house into several types: «godly guest», «special guest», «immigrated guest», «wandering guest», «hungry guest». Idioms are phrases with a dominant national color that determine the individuality of each nation. Idioms are a single meaning that cannot be separated from the semantic side of the phraseological unit. «The main characteristics of idioms are: firstly, «a whole concept deviates from the concept of individual words, and individual words (components) are either partially or completely separated from their independent concept», secondly, «most of these chains cannot be translated literally into a second language; Another characteristic of idioms is their antiquity. It takes many tenses for a sequence of words to become an idiom. The fact that the words in it are completely abstracted and deviated from their main lexical meaning gives rise to such a thought» [13, 47].

In linguistics, scientists have expressed different opinions about the types of phraseology. Scientist I. Kenesbaev divided phraseological units into two groups according to their semantic integrity and structural integrity. The first of them is a phraseological phrase (idiom) and the second is a phraseological phrase (phrase). In linguistics, scientists K. Akhanov [14], G. Kaliev, A. Bolganbaev [15] gave theoretical information about the vocabulary and phraseology of the Kazakh language in their works.

The words in idioms completely lose their individual meaning and form a chain of words that are interconnected as a single concept. If they are translated word for word into another language, it does not give any meaning. That is why, when translating idiomatic expressions into another language, it is necessary to translate them according to their general logical meaning. For example, if we translate the idiomatic phrase «rain cats and dogs» in English, it means «it rains from cats and dogs». This idiom means heavy rain, pouring in buckets, pouring. English idioms have a history of formation and origin. Most of them were formed due to the historical and social conditions, the traditional way of life of the English people. The origin of the idiom «Rain cats and dogs» is related to the life of English peasants in the 16th century. In the 16th century, the roofs of rural houses were made of straw, and cats and dogs used to come out there for warmth. On a rainy day, the roofs became slippery and the cats and dogs there fell to the ground. Peasants watching this scene from the window created this idea. For example, the sentence «Has been raining cats and dogs all morning» means «It has been raining in buckets in the morning».

As one of the constituent elements of the national code of the Kazakh people, the name «cradle» and the regular phrases related to this name can be mentioned. A cradle is one of the material and cultural values of the Kazakh people from ancient times, it is considered sacred, respected, it is a property intended to cherish the baby. In the nomadic way of life, it was convenient to carry the cradle on a horse or camel, and the baby in the cradle was protected from adverse conditions in the environment. Even today, the cradle is respected and widely used as a symbol of the continuity of generations in the Kazakh family, and the customs and traditions related to the cradle continue continuously. Not only from a material point of view, but also from a spiritual point of view, the crib has its own meaning. The Kazakh people see the cradle as a symbol of mother's love, homeland, upbringing and education. As the beginning of a nation's character and identity, the cradle has a special place in national education.

- «Seen in the cradle»[«Besik körgen»]: means proud, shy, seen, well-educated. It is mainly used for girls.

- «Not yet out of the cradle»[«Besikten beli şıqpağan»]: it means that he is still young, immature, and his actions are irresponsible.

- «Rocking the empty cradle»[«Bos besikti terbetw»]: in the popular opinion,

this action is considered a bad superstition, it seems like a sign of childlessness.

- «Shocked in the cradle»[«Besiginde şoşınw»]: used to describe a person who lost his strength in his youth and lost his face. The meaning of this phrase is similar to «robbing on the day of the puppy».

- «May your cradle be empty!»[«Besigiñ bosamasın!»]: this phrase is used in the form of a wish: «be happy!», «may your offspring continue!», «grow and multiply!» means goodwill in the meaning.

At the same time, giving the existing cradle to the families of relatives and close relatives with babies, without leaving it unused, also means to strengthen mutual peace and solidarity.

Another large group of nationally coded concepts of the Kazakh people is related to the four foods and drinks obtained from domestic animals. National drinks such as milk, 'ayran', 'qymyz', 'shubat', 'ashimal' have been in the menu of the Kazakh nation for centuries, with a special taste and a different way of preparation. Although the names of the products obtained from different animals are different, due to their similarity in color (whiteness), they are collectively called «aq»[in Qazaq]->»white». In addition to expressing color, the word «white» is used interchangeably as «pure», «untainted», «honest» [5]. Hence, in the Kazakh people's mind, the word and name «aq» has a sacred, dignified meaning and is used to denote drinks that are a national code.

- «Don't spill the white!»[«Aqtı tökpe!»]: this is a taboo word that comes from the notion that it is not acceptable to spill any of the milk products obtained from the four animals as honest and suitable, as it is a waste.

- «To pour white on one's head» [«Basına aq quyıp şıǵarw»]: : it means to treat one's enemy with forgiveness, to do good, to show generosity. The root meaning of this phrase comes from the belief that if you pour white milk on the head of a snake that has entered the yurt, without killing or raping it, it will go back the way it came back. Due to the established process of national education, the Kazakh people have used this phrase for centuries.

- «Let there be an abundance of white milk!» [«Aq mol bolsın!»]: a wish and prayer for the head of livestock to grow, increase in number, and give plenty of milk. It is often mentioned especially in the spring, when the earth is damp, the sky is rising, and the animals are calving.

- «Where there is white, there is happiness» [«Aq barda baq bar»]: because the nomadic way of life is closely related to livestock farming, in the worldview of the Kazakh people, the continuity and abundance of the products obtained from the four animals of the house is considered a sign of prosperity. Dairy products were of particular importance among them. Therefore, the availability of «white» foods and drinks is considered a sign of happiness.

The formation of phraseology in the English and Kazakh languages was caused by the historical, spiritual and material cultural traditions of the English and

Kazakh nations. Phraseologisms, which are the precious treasure of every country, people and nation, are necessarily preserved in the minds of the people thanks to the successive generations. If phraseological units were not preserved in the language and did not reach us, if there were no precious creations of our people, if they were not preserved to this day, we would be deprived of the past life of our people. That is why phraseological units, which make up a large part of the vocabulary, increase the richness of the language.

Results. Phraseological units reflect the cultural characteristics of the nation and enrich the language with special expressions that cannot be translated literally into other languages. These expressions mainly include values, traditions and customs unique to the nation and show its cultural uniqueness. Imagery and symbolism are characteristic of phraseological units. Fixed phrases contain images and symbols that can be key to understanding national beliefs, legends, and historical events. They serve as a kind of national cultural code that is passed down from generation to generation.

Phraseologisms also include social and political aspects of national life. The meaning of phraseological units may change due to historical situation and social change. In the course of intercultural communication, idioms may lose or change part of their meaning in other languages and cultural contexts due to the difficulty of translating into another language. Phraseological units serve as a national code collection and expression as an important means of preserving cultural heritage and transmitting traditions and values from one generation to the next. Phraseological units reflect the cultural characteristics and national character of each nation. They are important linguistic artefacts that embody values, customs, traditions and history. This study provides a basis for additional research that opens up new perspectives in the field of phraseology, ethnolinguistics, and intercultural communication.

Conclusion. In the course of the research, phraseological units were deeply analyzed, and attention was paid to their cultural and ethnolinguistic aspects. This study allows us to gain valuable insight into how the national code is expressed through phraseological units and how it affects linguistic expression, communication and cultural heritage. We believe that this study will be a useful contribution to the understanding of the role of the national code in idioms and their importance in the preservation and transmission of cultural heritage.

Phraseological units reflect the cultural, historical and social characteristics of each nation. They serve as a mirror that shows the special characteristics and values of the national identity in the language. The national code in phraseology is reflected in the images, symbolism and associations associated with these expressions. This makes idioms an integral part of linguistic and cultural identity. Phraseological units can serve effectively as a means of mutual understanding and intercultural communication and can be the key to understanding the differences and similarities

between nations. The study of the national code in phraseological units allows a better understanding of the nature of the nation, opens the future of additional research in the field of phraseology, ethnolinguistics and intercultural communication.

Literature

1. Кеңесбаев І. Қазақ тілінің фразеологиялық сөздігі. – Алматы: Ғылым, 1977. – 711 б.
2. Смағұлова Г. Мағыналас фразеологизмдер сөздігі. – Алматы: Елтаным, 2010. – 252 б.
3. Кеңесбаева Ү. Ағылшынша-қазақша фразеологиялық сөздік. – Астана: «Парасат-KZ» баспа үйі, 2010. – 734 б.
4. Мықтыбаева Т. Қазақ және ағылшын тілдеріндегі анималистік фразеологизмдердің коннотативтік семантикасы: канд. дисс. – Алматы, 2005. – 132 б.
5. Арғынғазина Ш. Ағылшын және қазақ тілдеріндегі етістікті фразеологизмдердің лексика-семантикалық сипаты: канд. дисс. автореф. – Алматы, 2004. – 35 б.
6. Жүсіпова Б. Ағылшын және қазақ мақал-мәтелдерінің этнолингвистикалық сипаты: канд. дисс. – Алматы, 2004. – 128 б.
7. Шойманова М. Ағылшын халқының ұлттық ерекшеліктерін білдіретін фразеологизмдердің лингвомәдени аспектілері // Қазақстанның ғылымы мен өмірі. – 2019. – № 8/2. – Б. 183-184.
8. Альжанова А. Концепт «гостеприимство» как социолингвокультурный феномен // Вестник ЕНУ имени Л.Н. Гумилева. Серия Гуманитарные науки. – №1 (92). – 2013. – С. 343-346.
9. Жамбылқызы М. Қазақ және ағылшын фразеологизмдерінің зерттелу тарихы // ҚазҰУ Хабаршысы. Филология сериясы. – №3 (155). – 2015. – ББ. 343-347.
10. Айтқазықызы С. Қазақ, ағылшын, қытай тілдеріндегі «қоғам» саласына қатысты түр-түстік фразеологизмдердің тақырыптық топтары және олардың лингвомәдени табиғаты // ҚазҰУ хабаршысы. Шығыстану сериясы. – №3 (48). – 2009. – Б. 78-83.
11. Ғалымова А., Рахимова А. Қазақтың тілдік санасындағы «қонақжайлық» концептісі // Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университетінің хабаршысы. Филология сериясы. – №3(79). – 2019. – Б. 114-118.
12. Тымболова А.О., Мурзинова А.С. «Қонақ келсе – құт» аксиологемасының лингвомәдени мәні // Филология ғылымдарының докторы, профессор Т. Сайрамбаевтың 85 жылдығына арналған «Қазақ тілі грамматикасының қазіргі зерттеу парадигмалары және оқытудың инновациялық технологиялары» атты Халықаралық ғылыми-әдістемелік

конференция материалдары. – 2022. – Б. 149-153.

13. Айтбайұлы Ө. Қазақ фразеологизмдері мен перифраздары. – Алматы: Абзал-Ай, 2013. – 400 б.

14. Аханов К. Тіл білімінің негіздері. – Алматы: Өлке, 2010. – 560 б.

15. Қалиев Ғ., Болғанбаев Ө. Қазіргі қазақ тілінің лексикологиясы мен фразеологиясы. – Алматы: Сөздік-словарь, 2006. – 262 б.

Ф.Т. ҚҰРМАНҒАЛИ

С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті,
Астана, Қазақстан

Г.Б. МАМАЕВА

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан

А.Ө. БЕЙІМБЕТОВА

М.Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті, Тараз, Қазақстан

ҚАЗАҚ ЖӘНЕ АҒЫЛШЫН ТІЛДЕРІНДЕГІ ТҰРАҚТЫ ТІРКЕСТЕРДІҢ ҰЛТТЫҚ-МӘДЕНИ КОННОТАЦИЯСЫ ЖӘНЕ ҰЛТТЫҚ КОД

Аңдатпа. Мақала қазақ және ағылшын тілдеріндегі тұрақты тіркестердің ұлттық-мәдени коннотациясы және фразеологизмдерде көрініс тапқан ұлттық код мәселесіне арналған. Әрбір халықтың өзіндік этномәдениетінен, әдет-ғұрпы мен өмір-тіршілігінен туындаған фразеологиялық тіркестері бар. Ұлт пен тіл – біртұтас тығыз байланыстағы ұғым. Ұлттың қалыптасуында тілдің алар орны ерекше. Тарихи ақпараттарды, мәдениет пен салт-сананы, ұлттық мінез бен даралықты бойына жинақтаған тіл – басты этностық құндылық. Фразеологизмдерге этнолингвистикалық, лингвокогнитивтік тұрғыдан талдау жүргізу ұлт болмысын танудың бірден бір негізі. Мақалада қазақ және ағылшын халықтарының менталді ерекшеліктерін байқататын тұрақты тіркестерге салыстырмалы зерттеу жүргізіліп, олардың мазмұнындағы ұқсастықтары мен айырмашылықтары айқындалады.

Мақаланың басты мақсаты – қазақ және ағылшын тілдеріндегі фразеологизмдердің ұлттық-мәдени семантикасын анықтау арқылы ұлттық код мәселесін ашу. Осы мақсатқа жету үшін ұлттық код белгілерінің танымдық және лингвомәдени, этнолингвистикалық сипаттарын анықтайтын қазақ және ағылшын тілдеріндегі фразеологизмдерге талдау жасалды. Халықтың ұлттық құндылықтарын айқындайтын ұлттық код белгілерінің когнитивті дискурстағы (тұрақты тіркестердегі) көрінісі нақты тілдік деректер арқылы айқындалды.

Түйін сөздер: фразеологиялық бірліктер, ұлттық код, мәдениетаралық коммуникация, этностық құндылық, лингвистика, этнолингвистика.

Ф.Т. КУРМАНГАЛИ

Казахский агротехнический исследовательский университет имени
С. Сейфуллина, Астана, Казахстан

Г.Б. МАМАЕВА

Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева,
Астана, Казахстан

А.А. БЕИМБЕТОВА

Таразский региональный университет имени М.Х. Дулати, Тараз, Казахстан.

**НАЦИОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНАЯ КОННОТАЦИЯ УСТОЙЧИВЫХ
ВЫРАЖЕНИЙ И НАЦИОНАЛЬНЫЙ КОД В КАЗАХСКОМ И
АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКАХ**

Аннотация. Статья посвящена проблеме национально-культурной коннотации устойчивых выражений в казахском и английском языках и национального кода, отраженного во фразеологизмах. У каждого народа есть свои фразеологические выражения, обусловленные его этнокультурой, обычаями и бытом. Нация и язык – это понятия в единой тесной взаимосвязи. Язык занимает особое место в становлении нации. Язык, накопивший историческую информацию, культуру и обычаи, национальный характер и индивидуальность, является главной этнической ценностью. Проведение этнолингвистического, лингвокогнитивного анализа фразеологизмов является одной из основ познания идентичности нации. В статье проводится сравнительное исследование устойчивых выражений, прослеживающих ментальные особенности казахского и английского народов, выявляются их сходства и различия в содержании.

Основная цель статьи – раскрыть проблему национального кода путем определения национально-культурной семантики фразеологизмов на казахском и английском языках. Для достижения этой цели был проведен анализ фразеологизмов казахского и английского языков, определяющих познавательные и лингвокультурные, этнолингвистические характеристики национальных кодовых знаков. Отражение в когнитивном дискурсе (в устойчивых выражениях) национальных кодовых знаков, определяющих национальные ценности населения, определялось конкретными языковыми данными.

Ключевые слова: фразеологизмы, национальный код, межкультурная коммуникация, этническая ценность, лингвистика, этнолингвистика.

References

1. Kenesbaev I. Kazak tilinin frazeologiialyk sozdigi. – Almaty:Gylym, 1977. – 560 b.
2. Smagulova G. Magynalas frazeologizmder sozdigi. – Almaty: «Eltanym»

basпасы, 2010. – 252 б.

3. Kenesbaeva U. Agyлshynsha-kazaksha frazeologiialyk sozdik. – Astana: «Parasat-KZ» basпасы, 2010.– 734 б.

4. Myktibayeva T. Kazak zhane agylshyn tilderindegi animalistik frazeologizmderdin konnotativtik semantikasy. – Almaty, 2005. – 132 б.

5. Argyngazina Sh. Agyлshyn zhane kazak tilderindegi etistikti frazeologizmderdin leksika-semantikalyk sipaty. – Almaty, 2004. – 35 б.

6. Zhusipova B. Agyлshyn zhane kazak makal-matelderinin etnolingvistikalyk sipaty. – Almaty, 2004. – 128 б.

7. Shoimanova M., Alimzhanova F., Abdizhapparova G. Agyлshyn khalkynyn ulttyk erekshelikterin bildiretin frazeologizmderdin lingvomadeni aspektileri // Science and life of Kazakhstan. – №8/2. – 2019. – B. 183-184.

8. Alzhanova A. Kontsept «gostepriimstvo» kak sotsiolingvokulturnyi fenomen // Vestnik ENU imeni L. Gumileva. Series Humanities. – №1 (92). – 2013.– B. 343-346.

9. Zhambylqyzy M. Kazak zhane agylshyn frazeologizmderdinin zerttelu tarikhy // Khabarchysi of KazNU. Philological series. – №3 (155). – 2015. – B. 343-347.

10. Aitkazyqyzy S. Kazak, agylshyn, kytai tilderindegi «kogam» salasyna katysty tur-tustik frazeologizmderdin takyryptyk toptary zhane olardyn lingvomadeni tabigaty // Bulletin of KazNU. Oriental Studies Series. – 3(48). – 2009. – B. 78-83.

11. Galymova A., Rakhimova A. Kazaktyn tildik sanasyndagy «konakzhailyk» kontseptysy // Bulletin of the Kazakh National Girls' Pedagogical University. – №3(79). – 2019. – B. 114-118.

12. Tymbolova A.O., Murzinova A.S. «Qonaq kelse – qūt» aksiologemasynyñ lingvomadeni mānu // Filologia ğylymdarynyñ doktory, profesor T. Sairambaevtyñ 85 jyldyğyna arnalğan «Qazaq tili gramatikasynyñ qazirgi zertteu paradigmalary jāne oqytudyñ innovasiyalyq tehnologialary» atty Halyqaralyq ğylymi-ādistemelik konferensia materialdary. – 2022. – B. 149-153.

13. Aitbayuly O. Kazak frazeologizmderi men perifrasy. – Almaty: «Abzal-Ai», 2013. – 400 б.

14. Akhanov K. Til biliminin negizderi. – Almaty: Olke basпасы, 2010. – 560 б.

15. Kaliyev G., Bolganbaev A. Kazirgi kazak tilinin leksikologiiasy men frazeologiiasy. – Almaty: Sozdik-slovar basпасы, 2006. – 262 б.

Авторлар туралы мәлімет:

Құрманғали Фариза Тлепқалиқызы – гуманитарлық ғылымдар магистрі, С. Сейфуллин атындағы Қазақ Агротехникалық зерттеу университетінің оқытушысы, Астана, Қазақстан.

Курманғали Фариза Тлепқалиқызы – магистр гуманитарных наук, преподаватель Казахского агротехнического исследовательского университета

имени С. Сейфуллина, Астана, Казахстан.

Kurmangali Fariza Tlepkalikyzy – Master of Arts, lecturer at the S.Seifullin Kazakh Agrotechnical Research University, Astana, Kazakhstan.

Мамаева Гүлнар Бейсенқызы – филология ғылымдарының кандидаты, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің қауымдастырылған профессоры, Астана, Қазақстан.

Мамаева Гүлнар Бейсенқызы – кандидат филологических наук, ассоциированный профессор Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан.

Mamayeva Gulnar Beisenkyzy – Candidate of Philological Science, Associate Professor of L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.

Байымбетова Айгерім Әбдімәлікқызы – филология ғылымдарының кандидаты, М.Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университетінің доцент міндетін атқарушы, Тараз, Қазақстан.

Байымбетова Айгерим Абдималиковна – кандидат филологических наук, и.о. доцента Таразского регионального университета имени М.Х. Дулати, Тараз, Казахстан.

Bayimbetova Aigerim Abdimalikovna – candidate of Philological Sciences, acting associate professor, Taraz Regional University named after M.Kh. Dulati, Taraz, Kazakhstan.